

**Odchyt pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*)
s deformovaným zobákem.**

*A Catching of the Lesser Whitethroat (*Sylvia curruca*)
with a Deformed Bili.*

Vojtěch Volf

Na Poříčí 412,51801 Dobruška, e-rnail: volf.dka@seznam.cz

Abstrakt

V článku je autorem popsán odchyt pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*), která měla zobák deformovaný překřížením špiček zobáku. K odchytu došlo na zahradě autora v Dobrušce (severovýchod ČR). Popisovaná pěnice byla okroužkována a bylaji také změřena biometrická data. Součástí článku je i dokumentační snímek zdeformovaného zobáku.

Abstract

*A catching of the Lesser Whitethroat (*Sylvia curruca*) with a deformed bili is described in the article. The deformed bili was crossed over at the tips. The catching was done in the author's garden in Dobruška (North-East Czech Republic). The Lesser Whitethroat was leg-ringed and its biometrical data were taken. A photograph of the deformed bili is a part of the article.*

Úvod

Kroužkující ornitologové zaznamenávají při odchycích ptáků rozličné anomálie a defekty na jejich tělech (HAMPL 1989, ŠTANCL 2007, VRÁNOVÁ & ČESÁK 2008, VOLF 2009). Vzácné není ani odlišné vybarvení peří - albinismus, leucismus, flavismus atd. (JASSO 2006, KLÁPŠTĚ 2006). V ČR žije několik druhů pěnic rodu *Sylvia*, z nichž je velikostí nejmenší pěnice pokřovní (*Sylvia curruca*). Je přísně tažná a zimuje v subsaharské Africe, kam odlétá v srpnu až září a na hnízdiště přilétá v průběhu dubna. Živí se hlavně hmyzem, ale v pozdním létě konzumuje i různé bobule. Hnízdí 1 - 2 x ročně a jejím hnízdním prostředím jsou husté křoviny, živé ploty, remízky, parky, hřbitovy, okraje lesů a zanedbané zahrady. Vyskytuje se od nejnižších poloh až po vysoké hory. Její populace je považována za stabilní nejen v ČR, ale i ve většině států Evropy. Při mapování hnízdního ptactva ČR v letech 2001- 03 byla její početnost stanovena na 60000 -120 000 párů (ŠTASTNÝ et al. 2006).

Metodika a výsledky

Dne 26.7.2009 jsem na své zahradě přiléhající k rodinnému domku chytil ptáky. Lokalita je umístěna v jižní okrajové části města Dobrušky (severovýchod ČR) v "průmyslové zóně". Souřadnice lokality jsou 50° 17 N, 16° 09 E. s nadmořskou výškou 285 m. Číslo čtverce kvadrátové sítě pro výzkum živočichů je 5762. Síť, kterou jsem měl na zahradě nataženou, měla rozměr 12 x 2,5 m, velikost ok byla 16 mm. Byla natažena hlavně kvůli výzkumu vrabce domácího (*Passer domesticus*), kterému se věnuji v rámci projektu RAS. V odpoledních hodinách (15:55 LČ) jsem ze sítě vyprostil tohoto mládě pěnice pokřovní. Ještě v síti jsem si povšiml, že mělo zvláště překřížený zobák (viz. Foto na Tab. 1). Ničímjiným se od běžného neodlišovalo. Na pravou nohu jsem nasadil kroužek Národnímu muzeu Praha TH 52 347. Biometrické údaje: délka křídla byla 64 mm, délka rýdovacích per byla 60 mm, tarsus (běhák) 20,5 mm, kondice byla určena pohledem za furkulu a na břicho a stanovena na stupeň č.1. Opeření bylo juvenilní, nekompletní, bez opeření břicha. Deformace zobáku tkvěla v tom, že špičky horní i dolní poloviny byly symetricky vychýlené v horizontální rovině do strany tak, že mezera mezi nimi při zavřeném zobáku byla cca 3 mm. Zobák měl horní čelist šedou a spodní čelist byla u kořene světlejší - zbarvení tedy odpovídalo HUDEC et al. (1983). Žádné stopy po zranění na těle popisované pěnice ani podezření na nějaké onemocnění jsem nezjistil.

Diskuze

V odborné literatuře jsou celkem pravidelně popisovány různé anomálie objevené na tělech odchycených ptáků. Jde o deformace pevných částí těla, cysty, nádory, odchýlné zbarvení atd.; důvody mohou být různé. Pokud jde o

odchylné zbarvení ptáků, podrobně se například o této problematice na území ČR rozepisuje JASSO (2006). O leucismu u pěnice černohlavé (*Sylvia atricapilla*) píše KLÁPŠTĚ (2006). Pokud jde o deformace, tak například u ořešníka kropenatého (*Nucifraga caryocatactes*) popisuje deformaci zobáku způsobenou pravděpodobně postřelením HAMPL (1989). O zlomeném zobáku nalezeném u dvou odchycených špačků (*Sturnus vulgaris*) píše ŠTANCL (2007). O bouli na horní straně zobáku u kavky obecné (*Corvus monedula*) a různě defektních tvarech zobáků u havranů polních (*Corvus frugilegus*) píše VRÁNOVÁ & ČESÁK (2008). Cysty, které jsou způsobeny ektoparazity, popisují ve své práci LITERÁK et al. (2009). Nárůstek na horní straně zobáku u budníčka menšího (*Phylloscopus collybita*) popisuje VOLF (2009). Ve své praxi jsem se setkal i s případem, kdy odchycenému tůuhýkovi obecnému (*Lanius coluroides*) chyběla část nohy. Je zajímavé, že ve všech popsanych případech autoři udávají, že ptáci přežívali bez zjevné újmy na tělesné kondici. Nebyla pozorována ani sociální disharmonie nebo jiné strádání ve společnosti ostatních ptáků.

Poděkování

Díky patří panu Tomášovi Bělkovi za recenzní připomínky k rukopisu tohoto článku.

Literatura

- HAMPL A. 1989: Doklady přežití ptáků s tělesnými defekty. *Panurus* 1: 99 - 100.
- HUDEC K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR. Ptáci 3/1. Academia, Praha
- JASSO L. 2006: Albinismus u ptáků a výskyt albinů v České republice. *Panurus* 15: 57 -67.
- KLÁPŠTĚ I. 2006: Leucismus pěnice černohlavé (*Sylvia atricapilla*) a poznámky k abnormálnímu opeření ptáků. *Panurus* 15: 69 - 72.
- LITERÁK I., BOCHKOV A., DUSBÁREK E, MARTINŮ J., PODZEMNÝ P. & SYCHRA O. 2009: Málo známí cizopasnici ptáků - roztoči čeledi Harpirhynchidae. *Živa* 57 (3): 126 -127.
- ŠTANCL E 2007: Abnormality zobáku u špačka obecného (*Sturnus vulgaris*). *Panurus* 16: 125 -126.
- ŠTASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001- 03. *Aventinum Praha*.
- VOLF V. 2009: Budníček menší (*Phylloscopus collybita*) s výrůstkem na zobáku. *Panurus* 18: (v tisku).

VRÁNOVÁ S. & ČESÁK I. 2008: Deformace zobáků u havranů polních (*Corvus frugilegus*) a kavek obecných (*Corvus monedula*) na Pardubicku. *Panurus* 17: 69-74.

Detail hlavy pěníce pokřovní (*Sylvia curruca*) se zdeformovaným zobákem.
Foto: V. Volf